

Dezvoltarea competențelor de multiliterație la elevii din ciclul primar

Literația reprezintă competența care face ca un individ să fie capabil să înțeleagă, să interpreteze și să comunice prin intermediul textelor scrise, să decodeze conținutul acestora, să analizeze și să evalueze informațiile, dar și capacitatea de a exprima propriile idei.

Literația este esențială pentru comunicare și implicare în viața socială.

Multiliterația extinde conceptul de literație pentru a include o gamă mai largă de abilități legate de comunicare și înțelegere în lumea modernă în care tehnologia joacă un rol tot mai important. Acest concept, recunoaște faptul că în era digitală, oamenii trebuie să fie capabili să navigheze și să interacționeze cu o varietate de mijloace de comunicare, cum ar fi texte scrise, imagini, video, sunete, prezentări multimedia și alte medii.

Legătura dintre literație și multiliterație constă în faptul că multiliterația reprezintă o extindere a conceptului de literație, pentru a include abilitățile necesare navigării și comunicării eficiente în mediile digitale complexe și variate ale zilelor noastre.

Literația multimodală media (multiliterația) este deschisă spre transdisciplinaritate însă nu în sensul de a reinventa ci de a reorganiza elementele deja existente ale literației tradiționale într-o nouă perspectivă, citit-scrisul ca instrument intelectual de bază, având ca imperativ înțelegerea la toate nivelurile (rațional, afectiv-emoțional, senzorial, kinetic, aural). Acest concept este suprapus literației, pe care o integrează și o dezvoltă prin alfabetizarea media, astfel că multiliterația ne face mai profunzi, ne instrumentalizează vederea, sensibilitatea, capacitatea de a gândi și de a reflecta. Astfel, multiliterația devine o treaptă superioară de abordare a conținuturilor prin care: se creează situații de învățare practice în care se simulează experiența vie, a relațiilor care se vor stabili la locul de muncă, dar și în spațiul public; învățarea devine mai sistematică, mai creativă, mai profundă și, totodată, mai aplicată; multiplică înțelepciunea prin transferul acesteia în practica (re) construcției de sine prin construcția de sens(uri) și așează sensul transformat să lucreze pe partea formativă a valorilor și a atitudinilor: empatie, responsabilitate, asumare, credibilitate, disponibilitate colaborativă, promptitudine, rigoare, flexibilitate, cumpătare, reflexivitate, libertate, creativitate.

Astfel, principiul central de construcție al activităților care își propun să dezvolte competențele de multiliterăție ar fi chiar observația lui I. Cerghit:

„Construcțiile deliberate ale gândirii și imaginației sunt de neconceput fără meditație personală. Fără reflecție nu există cunoaștere, elaborare, creație, simpla informație este lăsată

în seama memoriei care încă nu este cunoaștere adevărată; ea are nevoie de reflecția elevului, după posibilitățile vârstei sale.”

Trecerea de la literație la multiliterație în rândul elevilor de la ciclul primar poate fi realizată printr-o abordare holistică și integrată, care să încorporeze diferite tipuri de abilități de comunicare și înțelegere a informațiilor, astfel:

Promovarea literației de bază-elevii dobândesc abilitățile fundamentale de a citi și a scrie. Acestea reprezintă baza pentru dezvoltarea ulterioară a abilităților de multiliterație.

Diversificarea materialelor didactice- se vor pune la dispoziție elevilor o varietate de materiale, inclusiv texte scrise, imagini, videoclipuri și alte instrumente și vor fi încurajați să exploreze și să înțeleagă diferite tipuri de informații.

Integrarea tehnologiei- prin intermediul diverselor dispozitive accesând resurse și aplicații pentru a sprijini învățarea.

Promovarea gândirii critice- elevii să fie încurajați să analizeze și să evalueze informațiile pe care le întâlnesc, să discearnă veridic de fals.

Dezvoltarea abilităților de comunicare-exprimarea ideilor și informațiilor într-o varietate de modalități: prin scris, vorbire, desen, prezentări multimedia sau orice altă abordare proprie.

Încurajarea creativității-oferirea de oportunități de a-și exprima creativitatea prin diferite mijloace, cum ar fi compunerea de povești, realizarea de desene, crearea de prezentări digitale.

Dezvoltarea abilităților sociale și emoționale-elevii să colaboreze, să asculte cu atenție și să li se ofere feedback constructiv, pentru a sprijini comunicarea eficientă în diferite contexte.

Proiecte interdisciplinare-organizarea de activități și proiecte care să integreze diferite domenii de învățare și să încurajeze utilizarea diverselor forme de comunicare.

Evaluarea holistică- utilizarea de metode de evaluare care să reflecte diversitatea abilităților de comunicare și înțelegere a informațiilor, precum texte scrise, proiecte creative, prezentări, discuții etc.

Susținerea continuă-oferirea de resurse și sprijin adecvat pentru elevi, acces la materiale și tehnologie, precum și îndrumare din partea cadrelor didactice și a părinților.

Dezvoltarea competențelor de multiliterație la ciclul primar este în strânsă corelație cu cele 8 competențe cheie definite de Comisia Europeană. Multiliterația se intersectează cu aceste competențe cheie în mai multe moduri:

- ✓ Competențe digitale: Dezvoltarea multiliterației include abilități de a interacționa cu mediile digitale și de a evalua și crea conținut online.

- ✓ Competențe de comunicare în limba maternă și în limbi străine: Multiliterția implică abilități de a citi și a interpreta texte scrise în diferite limbi.
- ✓ Competențe de învățare: Multiliterția presupune capacitatea de a învăța cum să navighezi în diferite tipuri de texte și media.
- ✓ Competențe sociale și culturale: Dezvoltarea multiliterției include înțelegerea și respectarea diferitelor perspective culturale și sociale, ceea ce se leagă de competențele sociale și civice dar și de cele de antreprenariat și inițiativă.

Pentru dezvoltarea de competențe de multiliterție, un aport deosebit îl au activitățile extrașcolare și de aceea este important să le adaptăm la interesele, la nivelul de dezvoltare și stilurile de învățare ale elevilor pentru a asigura o experiență de învățare eficientă și stimulantă.

Activități ecologice au ca scop conștientizarea elevilor asupra răului pe care îl putem face planetei prin abandonarea deșeurilor în locuri nepermise și promovarea unui comportament sustenabil. Astfel că pentru a dezvolta abilitățile de comunicare orală au fost organizate la nivelul fiecărei clase sesiuni de discuții și dezbateri în care elevii și-au spus părerea, au lucrat în grup proiecte, desene, sloganuri, afișe, pliante, de *Ziua Pământului* sau în cadrul activităților specifice Școlii Altfel sau în Școala Verde. Sub sloganul *Cei 3R: Reducere, Reciclare, Reutilizare* elevii au participat la o paradă ECO cu costume confecționate de ei, solidarizându-se astfel în lupta pentru protejarea mediului dar dezvoltându-și și competențe sociale și culturale. *Activitățile de igienizare a mediului* au avut drept scop cultivarea respectului față de mediul înconjurător, fiind o activitate amplă care a contribuit la îmbunătățirea aspectului locului în care elevii trăiesc. Elevii au înțeles mai bine ciclul natural al plantelor, importanța solului și a habitatelor naturale, că acțiunile lor individuale au impact asupra mediului și că pot adopta practici durabile și favorabile în viața de zi cu zi. *Activitățile de plantare și îngrijire a spațiului verde* au avut drept scop sensibilizarea elevilor la problemele de mediu, cum ar fi defrișarea, pierderea biodiversității și schimbările climatice, precum și dezvoltarea unui sentiment de responsabilitate față de mediul înconjurător.

Activitățile sportive au avut ca scop promovarea activității fizice pe termen lung. Întrecerile și jocurile sportive la elevii de la ciclul primar au beneficii semnificative asupra dezvoltării lor fizice, sociale și educaționale, contribuind la formarea unor persoane echilibrate și sănătoase. Elevii au comunicat eficient cu colegii de echipă, cadrele didactice și cu adversarii; multe mesaje au fost transmise prin limbajul nonverbal, cum ar fi gesturile, expresiile faciale și postura corporală.

Excursii, drumeții și activități în aer liber au multiple valențe formative și informative, de aplicabilitate a cunoștințelor dobândite la clasă, de orientare, comunicare, colaborare, respect față de valorile materiale, culturale, spirituale etc.

Activitățile culturale au scopul dezvoltării unui set divers de abilități literare și comunicative în contextul muzicii și al interpretării artistice, sunt un mediu bogat de dezvoltare a abilităților de multiliterație, extinzând limbajul în contextul artistic și muzical promovând o înțelegere profundă a expresiei și comunicării în acest domeniu.

Activități privind reducerea violenței cu scopul de dezvoltare a unui climat școlar sigur, pozitiv, incluziv în care elevii să se simtă protejați și susținuți. Activitățile de scriere și ilustrare au permis elevilor să-și exprime ideile despre comportamentele antivolență în mod creativ. Aceștia au creat povești, desene sau colaje care promovează mesaje pozitive și soluționarea pașnică a problemelor.

Participarea la spectacole de teatru pentru dezvoltarea cognitivă, socială și artistică a copiilor. Teatrul de păpuși este o experiență cu multiple înclinații multiliterare, implicând o varietate de abilități și oferind oportunități pentru învățarea și dezvoltarea lor.

Promovarea unui stil de viață sănătos și echilibrat prin care elevii au fost încurajați să folosească diverse modalități de exprimare și învățare. Astfel, nu doar cunoștințele nutriționale au fost dezvoltate, ci și abilitățile lingvistice, creative și de comunicare ale acestora.

Activitățile creștine au rolul dezvoltării unui caracter pozitiv, a empatiei și a respectului față de ceilalți, bazate pe principiile religioase. Activitățile desfășurate în parteneriat cu biserica nu s-au limitat la promovarea, înțelegerea și respectul pentru valorile religioase, ci au dezvoltat un set diversificat de abilități literare și artistice.

Antreprenoriatul presupune dezvoltarea abilităților antreprenoriale și creativității prin implicarea în organizarea și gestionarea unui târg cu vânzare. Acțiunea a inclus activități de marketing și publicitate, cum ar fi crearea de afișe, pliante sau alte materiale promoționale. Acest proces a dezvoltat abilitățile de scriere, astfel încât să atragă atenția publicului țintă. Prin implicarea în această activitate, elevii au avut șansa de a dezvolta un set diversificat de abilități literare, tehnologice și de comunicare, într-un context practic și motivant.

Implementarea la clasă a activităților prezentate sprijină elevii:

- să își dezvolte competențele de multiliterație în situații educaționale formale, non-formale și informale;
- să își dezvolte abilitățile de comunicare prin metode și instrumente variate și inovatoare.

- să își dezvolte creativitatea și expresivitatea prin crearea propriilor povești într-un mod colaborativ;
- să își dezvolte anumite valori, atitudini și comportamente în ceea ce privește munca în echipă, acceptarea, negocierea, acordul, diversitatea valorilor etc;
- să fie încurajați să participe activ și să se implice la nivel de școală, comunitate, societate.

Bibliografie:

1. Ilie E. -Didactica limbii și literaturii române, Iași, Polirom, 2014
2. Pamfil A. -Didactica lecturii. Reorientări, București, Art, 2016.
3. Sâmișăian F. -O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev, București, Art.
4. Sâmișăian F.- Experiențe online de multiliterăție, Art, 2020
5. www.noi-orizonturi.ro, Caietul de evaluare a nivelului de literăție

Prof. pentru învățământ primar Stoica Jenica

Școala Gimnazială Văcăreni, jud. Tulcea